

पाठ १२ जलस्रोत र ऊर्जा कक्षा ११ नेपाली अभ्यास

शब्दभण्डार

१. दिइएका शब्द र अर्थ बीच जोडा मिलाउनुहोस् :

अथाह – ज्यादै धेरै

नौका – डुङ्गा

अलावा – अतिरिक्त

अख्तियार – नियम कानूनद्वारा दिइएको अधिकार

नित्य – सधैं

सर्वेक्षण – कुनै विषयको तथ्यपूर्ण जानकारीका लागि गरिने निरीक्षण

निकाय – कुनै संस्था वा सदन

२. मिना अयरको वक्तृता पढी दिइएको खाली ठाउँमा मिल्ने शब्द भर्नुहोस् :

क) सम्पदाका

ख) हौस्याउने र अख्तियार

ग) नौका विहार

घ) चलायमान

ङ) जलस्रोतको

३. दिइएको शब्दहरूको उल्टो अर्थ दिने शब्द पाठबाट खोजेर लेख्नुहोस् :

कृत्रिम : प्राकृतिक

विपन्न : सम्पन्न

प्राचीन : आधुनिक

साँघुरो : फराकिलो

आन्तरिक : बाह्य

सङ्कुचन : बिस्तार

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

कुरूप : सुन्दर

सदुपयोग : दुरुपयोग

ब्यय : आय

अटुट : अटल

विष : अमृत

४. दिइएका शब्दहरूको अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् :

मञ्जासीन

मञ्जासीन महानुभावहरूको कुरामा मस्त-मगन भएर कतैबाट निकै चिसोपन मन सम्मै छिरेको अनुभूति भयो ।

द्रुततर

उपराष्ट्रपतिले द्रुततर आर्थिक विकास मुलुकको आवश्यकता रहेको बताएका छन् ।

सामर्थ्य

बाबुराम भट्टराईले गुट व्यवस्थापन गर्ने सामर्थ्य गुमाइसकेका छन् ।

खपत

हाम्रो देशमा उत्पादन गरेको विद्युत यहीं खपत गर्नुपर्छ ।

पैनी

हामीले पैनीका माध्यमबाट खेतका गरा गरामा पानी पुर्याउनु पर्छ ।

उर्वरा

पाँगो माटोमा उर्वरा शक्ति बढी हुन्छ ।

अभियान

मेरो विद्यालयले आउदो हप्ता सरसफाइ अभियानको घोषणा गरेको छ ।

सङ्कट

कोभिड-१९ सङ्कट व्यवस्थापन सम्बन्धमा सरकारद्वारा अध्यादेश जारी गरिएको छ ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

गगनचुम्बी

हाम्रो देशका हिमालहरु गगनचुम्बी छन् ।

अन्नमृत

तराई क्षेत्रका फाँटहरुले हामीलाई अन्नमृत प्रदान गरेका छन् ।

निर्यात

विविन बैंकहरुले निर्यात कर्जा सुबिधा प्रदान गर्दछन् ।

५. तल दिइएका पदावलीहरु प्रयोग गरी अनुच्छेद लेख्नुहोस् :

प्रकृतिको सुन्दरताले भरिपूर्ण भएको हाम्रो देश नेपाल सानो छ तर यहाँ स्वर्गको अनुभव हुन्छ । खोलानाला, पहाड, वन, जङ्गल, वन्यजन्तु आदिका कारण यो देश **पर्यटकीय गन्तव्य** बन्न पुगेको छ । यसलाई हामीले **देशोन्नतिको सिँढी** बनाउनु पर्छ । यहाको **सेतो सुन**, पानी, **कृषिजन्य उत्पादन** र पर्यटन व्यवसायलाई विकास गर्न सके देशको छिट्टै काँचुली फेर्ने थियो । यहाँ एक पटक आएर **प्रकृतिको छटालाई** नियाल्ने पर्यटक फेरि आउन चाहन्छ । **फेवाको फैलावट**, **राराको रमिता**, **गण्डकीको गहिराइ** र **चमत्कारी पानी**ले हाम्रो **सम्पन्नताको ढोका** खोल्दै छ । त्यसैले अब हामीले आफ्नो बारेमा होइन देशको बारेमा सोच्नुपर्छ ।

बोध र अभिव्यक्ति

१. 'जलस्रोत र ऊर्जा' पाठ पढी दिइएका प्रश्नहरुको उत्तर दिनुहोस् :

क) पहिलो वक्ता र दोस्रो वक्ताले कति कति अनुच्छेदमा आफ्नो प्रस्तुति राखेका छन् ?
पहिलो वक्ताले छ अनुच्छेदमा र दोस्रो वक्ताले आठ अनुच्छेदमा आफ्नो प्रस्तुति राखेका छन् ।

ख) वक्तृता सन्चालनको विधिलाई पाठमा कसरी प्रस्तुत गरेको छ ?

विद्यालयका प्रधानाध्यापकलाई कार्यक्रमको अध्यक्ष, तीन जना शिक्षकहरु निर्णायक, एक जना शिक्षक समय पालक, एक जना विद्यार्थी कार्यक्रम अनि प्रतियोगी राखेर क्रमशः प्रतियोगी विद्यार्थीहरुलाई उद्घोषकले बोलाएर आफ्नो वक्तृता प्रस्तुत गर्ने, अन्त्यमा

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

निर्णायकले निर्णय सुनाउने र अध्यक्षले पुरस्कृत विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार वितरण गरी कार्यक्रम टुङ्गाउने विधिलाई पाठमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

ग) पहिलो वक्ताले जलस्रोतसम्बन्धी कुन कुन सन्दर्भलाई समेटेको छ ?

पहिलो वक्ताले जलस्रोतमा हिमाल, समुन्द्र, नदीनाला, भरना, तालतलैया, आफै पानी निस्कने मूलहरु, इनार, ट्युबवेल तथा वर्षादलाई समेटेको छ ।

घ) दुवै वक्ताले वक्तृताका समापन कसरी गरेका छन् ?

पहिलो वक्ताले सेतो सुनका रूपमा परिचित पानीलाई हामीले सही सदुपयोग गरेमा नेपालको विकास गर्न सकिन्छ भनी वक्तृता समापन गरेका छन् भने दोस्रो वक्ताले जलस्रोतलाई सदुपयोग गर्न सके हामीले बेरोजगार हुनुपर्ने छैन भनी वक्तृता समापन गरेका छन् ।

ङ) नेपालमा उपलब्ध जलस्रोत के के हुन् ?

नेपालमा उपलब्ध जलस्रोतहरु हिमाल, नदीनाला, भरना, तालतलैया, आफै पानी निस्कने मूलहरु, इनार, ट्युबवेल, तथा वर्षाद आदि हुन् ।

२. 'नेपालमा जलस्रोतकोवातावरण तयार गर्नुपर्छ' वक्तृतांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् ;

क) नेपाली जलराशिमा कति मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने क्षमता छ ?

नेपाली जलराशिमा ८३ मेगावाट भन्दा बढी विद्युत् उत्पादन गर्ने क्षमता छ ।

ख) के गर्न सके देशको आर्थिक समृद्धि हुने सम्भावना छ ?

देशमा भएको जलस्रोतको सम्पूर्ण क्षमताको पचास प्रतिशत मात्रै विद्युत् उत्पादन गर्न सके देशको आर्थिक समृद्धि हुने सम्भावना छ ।

ग) विद्युतको खपत कसरी बढाउन सकिन्छ ?

राज्यले जलविद्युतसँग सम्बद्ध उद्योग, कलकारखानाहरु खोल्ने वातावरण बनाउने, घरायसी रूपकै विद्युतको खपत बढाउन हौस्याउने नीति अख्तियार गर्ने र आफ्नो देशमा उत्पादित विद्युत विदेश पुर्याउन सके विद्युतको खपत बढाउन सकिन्छ ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

घ) जल विद्युतीकरणका लागि नेपालको भूगोल किन उपयुक्त मानिएको छ ?

बाह्र महिना परिरहने हिउँ नित्यनिरन्तर बगिरहने अथाह जलराशि र भिरालो भौगोलिक बनोटका कारण जल विद्युतीकरणका लागि नेपालको भूगोल उपयुक्त मानिएको छ ।

३. दिइएको वक्तृतांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् ;

क) जलस्रोत र ऊर्जाका क्षेत्रमा दिगो विकास कसरी गर्न सकिन्छ ?

जलस्रोत र ऊर्जाका क्षेत्रमा दिगो पूर्वाधार विकासका नीति, नियम तथा योजनाहरू निर्माण गरी विदेशिने युवा शक्तिलाई प्रयोग गरेर कार्यान्वयन गर्नुपर्छ । राज्यले जलविद्युतसँग सम्बद्ध उद्योग, कलकारखानाहरू खोल्ने वातावरण बनाउने, घरायसी रूपकै विद्युतको खपत बढाउन हौस्याउने नीति अख्तियार गर्ने र आफ्नो देशमा उत्पादित विद्युत विदेश पुर्याउन सके जलस्रोत र ऊर्जाका क्षेत्रमा दिगो विकास गर्न सकिन्छ ।

ख) राष्ट्रको अर्थतन्त्र निर्माणमा सिँचाइको कस्तो भूमिका हुन्छ ?

राष्ट्रको अर्थतन्त्र निर्माणमा सिँचाइको महत्त्वपूर्ण भूमिका हुन्छ । नेपालमा स्तित ६ सय भन्दा बढी नदीहरू बाह्र महिना निरन्तर बगिरहन्छन् । यिनै नदीनालाहरूलाई कुलो, पैनी वा नहर निर्माण गरेर भूमिमा पर्याप्त सिँचाइ पुर्याउन सके राष्ट्रले खाद्यान्नमा परिनिर्भर हुनुपर्दैन । सिँचाइको उचित व्यवस्थापन गरेर धर्तीको उर्वराशक्ति बढाई प्रशस्त खाद्यान्न उत्पादन गरी विदेशमा निर्यात गरी वैदेशिक मुद्रा आर्जन गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई बलियो बनाउन सक्छौं । सिँचाइलाई आधुनिक र प्रविधिमैत्री बनाउन सकेमा खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन सक्छौं । रोजगारका अवसरहरू सिर्जना हुन्छन् अनि राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । तसर्थ सम्पूर्ण उर्वर भूमिलाई सिँचाइ पुर्याउन सकेमा राष्ट्रको अर्थतन्त्र दह्रो हुनेछ ।

४. 'जलस्रोत र ऊर्जा' विषयक वक्तृताका दुवै वक्ताहरूले आफ्नो वक्तृतालाई प्रभावकारी बनाउन के कस्ता सहायक तर्क वा तथ्यहरू पेस गरेका छन्, दुवैको वक्तृताबाट कम्तिमा तीन तीनवटा बुँदाहरू टुप्नुहोस् :

पहिलो वक्ताका सहायक बुँदाहरू

- हामीले नेपाली भूमिमा सिँचाई गरी धेरै खाध्यन्न पदार्थ उत्पादन गर्न सकिने र नेपालबाट विदेशीएका युवाहरूलाई आफ्नै देशमा काम दिलाउन सकिने,
- नेपालमा समुन्द्रबाहेक सबै प्रकारको पानीको स्रोत रहेको जसको सहि सदुपयोग गर्न सकेमा राज्यको विकास निश्चित हुने,

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

- नेपालमा ८३ हजार मेगावाट जलविद्युत उत्पादन गर्न सक्ने क्षमता भएको,
- भूमिमा सिँचाई गरी पर्याप्त खाद्यान्न उत्पादन गर्न सकिने र नेपाली युवाहरूलाई आफ्नै भूमिमा काम दिन सकिने ।

दोस्रो वक्ताका सहायक बुँदाहरू

- नेपालमा पाइने कञ्चन सरी पानीलाई विश्वसामु बेची नेपाल सम्पन्न बन्न सक्ने,
- देशमा रहेको कृषियोग्य जमीनमा सिँचाईको व्यवस्था गर्न सकेमा नेपाली अर्थतन्त्रको मुहार फेरिने,
- जलस्रोतबाट हामीले देशमा विभिन्न कलकारखाना तथा उद्योगहरूको विकास पनि गर्न सकिने ।

५. माथिको 'जलस्रोत र ऊर्जा' वक्तृता विषय पढी त्यसमा अपुग विषयहरू के के हुन्, कक्षामा छलफल गरी लेख्नुहोस्:

जूलसीत र उर्जा वक्तृता विषयका अपुग विषयहरू निम्न अनुसार छन्:

- क) नेपालबाट दिनदिनै हजारौंको सङ्ख्यामा विदेश जाने युवालाई सरकारले केहि अनुसन्धन दिई देशमै जलस्रोत तथा ऊर्जा क्षेत्रमा लगाउन प्रोक्साहन गर्नुपर्छ ।
- ख) प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रयोग गर्न सरकारी नीतिको महत्त्वपूर्ण भूमिका भएकाले उक्त क्षेत्रबाट नेपालको प्राकृतिक स्रोतहरू जस्तै वनजङ्गल, हिमाल, तालतलैया, भरना, आदिमा ध्यान दिई उक्त प्राकृतिक स्रोतको सदुपयोगमा विचार गर्नुपर्ने ।
- ग) नेपाली जन्महानुभावहरूले पानी जलस्रोत र उर्जा जस्ता प्राकृतिक स्रोत तथा साधनको उत्पादनमा ठूलो भूमिका रहने र सबै तर्फबाट यसको पहल हुनुपर्दछ ।

६. नेपालको जलस्रोतले देशको समृद्धिको आधार कसरी तयार पार्छ, लेख्नुहोस् ।

हामीलाई थाहा छ कि नेपालमा भएको प्रचुर प्राकृतिक सम्पत्ति भनेको नै जलस्रोत हो । नेपालमा साना ठुला गरि ६ हजार भन्दा बढी नदीहरू छन् जसमा ६ सयभन्दा बढी नदीहरू बाह्रै महिना निरन्तर बगिरहन्छन् । यसबाट ८३ हजार मेगावाटभन्दा बढी ऊर्जा उत्पादन गर्ने क्षमता सुरक्षित छ । नेपालको जलस्रोतको सम्पूर्ण क्षमताको पचास प्रतिशतमात्रै विद्युत् उत्पादन गर्न सक्ने हो भने यस देशको आर्थिक उन्नति हुन त्यति समय लाग्दैन । राज्यले जलविद्युतसँग सम्बद्ध उद्योग, कलकारखानाहरू खोल्ने वातावरण बनाउने, घरायसी रूपकै विद्युतको खपत बढाउन हौस्याउने नीति अख्तियार गर्ने र आफ्नो देशमा उत्पादित विद्युत

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

विदेश पुर्याउन सके जलस्रोत र ऊर्जाका क्षेत्रमा दिगो विकास गर्न सकिन्छ । हाम्रो देशमा उत्पादित जलविद्युत् विदेशसम्म पुयाएर वेच्ने वातावरण तयार गर्नुपर्छ ।

नेपालमा उपलब्ध रहेको बाह्रै महिना परिरहने हिउँ, नित्यनिरन्तर बगिरहने अथाह जलराशि र भिरालो भौगोलिक बनोटको सहमिलनबाट कुलो, पैनी वा नहर निर्माण गरेर खेतीयोग्य जमिनमा सिँचाइ सुविधा पुन्याएर धेरै अन्न, फलफूल उब्जनी गर्न सकिन्छ । सिँचाइको उचित व्यवस्थापन गरेर धर्तीको उर्वराशक्ति बढाई प्रशस्त खाद्यान्न उत्पादन गरी विदेशमा निर्यात गरी वैदेशिक मुद्रा आर्जन गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई बलियो बनाउन सक्छौं । सिँचाइलाई आधुनिक र प्रविधिमैत्री बनाउन सकेमा खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन सक्छौं । रोजगारका अवसरहरु सिर्जना हुन्छन् अनि राजस्वमा वृद्धि हुन्छ । तसर्थ सम्पूर्ण उर्वर भूमिलाई सिँचाइ पुर्याउन सकेमा राष्ट्रको अर्थतन्त्र दह्रो हुनेछ ।

१०. दिइएका गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नहरूको उत्तर दिनुहोस् :

क) संविधानलाई किन देशको मूल कानून भनिएको हो ?

राजनीतिक तथा नागरिक अधिकार एवम् सामाजिक सांस्कृतिक अधिकारलाई निःसृत गर्ने मानव अधिकारका मूलभूत मान्यताहरूलाई अङ्गीकार गर्ने हुनाले संविधानलाई देशको मूल कानून भनिएको हो ।

ख) सबैकै कानूनको परिपालना नगरे के हुन्छ ?

कुनै पनि व्यक्ति, संगसंस्था तथा अरु कसैले पनि कानून पालना नगरे एक आदर्श, समृद्ध सभ्य, अनुशासित र मर्यादित समाज निर्माण गर्न सकिदैन ।

ग) अध्यादेशबाट निर्मित कानून संसद बैठकबाट किन अनुमोदन गराउनुपर्छ ?

आवश्यक परेमा संसद नबसेको बेलामा नेपाल सरकारले देवानी र फौजदारी कानून अध्यादेशमार्फत निर्माण गर्न सकिन्छ र त्यसलाई कानुनी मान्यता दिनको लागि संसद बैठकबाट अनुमोदन गराउनुपर्छ ।

घ) 'सङ्घीय संसद' र 'अध्यादेश' को अर्थ लेख्नुहोस् ।

सङ्घीय संसद : लोकतान्त्रिक तथा प्रजातान्त्रिक मुलुकहरूमा जनताद्वारा निर्वाचित सर्वोच्च संस्था ।

अध्यादेश : संसदको अधिवेशन नभएको बेला खास समयका निम्ति आवश्यक परेमा राष्ट्रको सर्वोच्च संस्थाबाट विशेष अधिकारको प्रयोग गरी जारी भएको आदेश ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

११. दिइएको अनुच्छेद पढी बुँदा टिपोट गर्नुहोस् ।

बुँदाहरु ;

- छ हजारभन्दा बढी खोलानाला भएकाले नेपाललाई नदीनालाको देश भनिनु,
- नेपालबाट १७० अरब क्युविक मिटर पानी गङ्गा नदीमा मिलेर बङ्गालको खाडीमा पुग्नु,
- एकातिर यति धेरै पानीलाई हामीले सदुपयोग गर्न सकेनौं भने अर्कोतिर हाम्रो देशको माटो देश बाहिर जाने क्रमलाई रोक्न नसक्नु,
- यसरी खेर गएको जलसम्पदालाई सदुपयोग गरी देश विकासमा लगाउनु पर्ने,
- देशको आर्थिक विकाश गरी विद्यमान खाद्यान्न, ऊर्जा र अन्य समस्याहरुको निराकरण गर्न विद्युत् शक्ति सर्वोपरि हुने,
- जलविद्युतको अलवा कोइला, ग्यास, खनिज, तेल आदि अन्य शक्तिलाई ऊर्जाको रूपमा प्रयोग गरी देशविकासमा लगाउनुपर्ने ।

भाषातत्त्व

व्याकरण अभ्यास

१. दिइएका वाक्यबाट उद्देश्य र विधेय भाग छुट्याउनुहोस् :

क) उद्देश्य : युवाशक्ति

विधेय : छन्

ख) उद्देश्य : जल

विधेय : हुन्छन्

ग) उद्देश्य : बेरोजगारहरु

विधेय : आउने छन्

घ) उद्देश्य : अन्य वक्ता

विधेय : राख्नुहुन्छ

ङ) उद्देश्य : प्रधानाध्यापक

विधेय : टुङ्ग्याउनुहुन्छ

Follow us on:

२. दिइएका वाक्यबाट उद्देश्य र उद्देश्य विस्तार, विधेय र विधेय विस्तार खण्ड छुट्याएर देखाउनुहोस् :

क) उद्देश्य : बहिनी

उद्देश्य विस्तार : उसकी

विधेय : बस्दिनन्

विधेय विस्तार : निर्वाचन समितिमा

ख) उद्देश्य : ऊ

उद्देश्य विस्तार : धेरै दिनपछि मनलाई दरो पारी

विधेय : गई

विधेय : आँगनतिर

ग) उद्देश्य : मान्छे

उद्देश्य विस्तार : आज बिहान हिडेको

विधेय : पुगेछ

विधेय विस्तार : छिटै नै दार्चुला

घ) उद्देश्य : तिम्रो पहिरन

उद्देश्य विस्तार : गाउँमा

विधेय : देखिन्छ

विधेय विस्तार : गजबको

व्याकरण कोटि

१. दिइएको अनुच्छेदका वाक्यहरूको लिङ्ग परिवर्तन गर्नुहोस् :

मेरो बहिनी विद्यालय गई । मेरो भाइ पनि विद्यालय गयो । बहिनी सरासर कक्षामा पसी ।

भाइ चाहिँ बाटामा साथीसँग कुराकानी गर्न थाल्यो । भान्जीले बाटोमै भाइलाई भेटिन् ।

बुबाले पनि भाइलाई बाटोमै भेट्नुभयो ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

२. दिइएका वाक्यलाई कोष्ठमा बताएअनुसार परिवर्तन गर्नुहोस् :

क) जेठो छोरो आउँदै छ । (स्त्रीलिङ्ग)

जेठी छोरी आउँदै छे ।

ख) उसकी बहिनी घरमा बसेकी छे । (पुलिङ्ग)

उसको भाइ घरमा बसेको छ ।

ग) तिम्रा छोराहरु असल छन् । (स्त्रीलिङ्ग)

तिम्री छोरीहरु असल छन् ।

घ) सानी नानी पानी भर्छिन् । (पुलिङ्ग)

सानो बाबू पानी भर्छन् ।

३. दिइएको अनुच्छेदका वाक्यहरुको वचन परिवर्तन गर्नुहोस् :

हामीले गाउँमा हाम्रा पुराना साथीहरु भेट्यौं । मैले धेरैबेर कुरा गरें । साथीहरुले आफ्ना प्रगतिका कथा सुनाए । तिमीहरु पनि एकछिनमा आइपुग्यौ । उनीहरुले तिमीहरुलाई चिनेनन् । तिमीले उसलाई बिर्सिएछौ ।

४. दिइएका वाक्यहरुलाई कोष्ठमा बताएअनुसार परिवर्तन गर्नुहोस् :

क) सानो छोरो रोयो । (बहुवचन)

साना छोराहरु रोए ।

ख) तिम्रा बहिनीहरु खेल्छन् । (एकवचन)

तिम्री बहिनी खेल्छिन् ।

ग) त्यो फूल ओइलियो । (बहुवचन)

ती फूलहरु ओइलिए ।

घ) असल मान्छेहरु नम्र हुन्छन् । (एकवचन)

असल मान्छे नम्र हुन्छ ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

५. दिइएका वाक्यहरुलाई कोष्ठकमा बताएअनुसार परिवर्तन गर्नुहोस् :

क) हामीले सर्प र बिच्छी देखेका छौं । (तृतीय पुरुष)

उनीहरुले सर्प र बिच्छी देखेका छन् ।

ख) हजुर किन हास्नुभयो ? (प्रथम पुरुष)

म किन हाँसे ?

ग) उहाँ राम्ररी बोल्नुहुन्छ । (प्रथम पुरुष)

म राम्ररी बोल्छु ।

घ) हामी ज्यादै दुःखी छौं । (द्वितीय र तृतीय पुरुष)

तिमीहरु ज्यादै दुःखी छौं ।

उनीहरु ज्यादै दुःखी छन् ।

ङ) तिमीहरु होहल्ला गर्दै छौं । (तृतीय र प्रथम पुरुष)

उनीहरु होहल्ला गर्दै छन् ।

हामी होहल्ला गर्दै छौं ।

६. कोष्ठकमा बताएअनुसार परिवर्तन गर्नुहोस् :

क) तँ भात खान्छस् । (उच्च आदरार्थी)

हजुर भात खानुहुन्छ ।

ख) हजुर कहिले फर्किनुहुन्छ ? (सामान्य आदरार्थी)

तिमी कहिले फर्किन्छौ ।

ग) तिमी सबैलाई चिन्छौ । (उच्च आदरार्थी)

हजुर सबैलाई चिनुहुन्छ ।

घ) ऊ प्रथम हुन्छ । (मध्यम आदरार्थी)

उनी प्रथम हुन्छिन् ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

ड) धनीलाल गाउँमा बस्छ । (उच्च आदरार्थी)

धनीलाल गाउँमा बस्नुहुन्छ ।

७. दिइएको अनुच्छेदका वाक्यहरूलाई करण भए अकरणमा र अकरण भए करणमा बदल्नुहोस् :

उनीहरू प्रदशनीमा गएनन् । हामी चाहिँ गयौं । तिमीहरू पनि गएछौं नि । उनीहरू कुनै पनि स्थलहरूको भ्रमण गरेनछन् । हामी त त्यत्तिकै बसेनौं । नयाँ नयाँ कुराहरू देख्यौं ।

ट. कोष्ठकमा बताएअनुसार परिवर्तन गर्नुहोस् :

क) उनीहरू धेरै राम्रा छन् । (अकरण)

उनीहरू कति पनि राम्रा छैनन् ।

ख) तिमी कहिल्यै नराम्रो बोल्दैनौं । (करण)

तिमी सधै राम्रो छौं ।

ग) आज धेरै जाडो होला जस्तो छ । (अकरण)

आज कति पनि जाडो होला जस्तो छैन ।

घ) पानी परेन र जाडो भएन । (करण)

पानी पर्यो र जाडो भयो ।

ड) उसले चिनेको मान्छे बाटामा भेट्यो । (अकरण)

उसले चिनेको मान्छे बाटामा भेटेन ।

९. कोष्ठका सहायताले तलका वाक्यहरू (काल, पक्ष, भाव, वाच्य र प्रेरणार्थ) परिवर्तन गर्नुहोस् :

क) म घरमै बस्छु । (सामान्य भूत)

म घरमै बसेँ ।

ख) हामी चिठी लेख्छौं । (अपूर्ण भूत)

हामी चिठी लेख्दै थियौं ।

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

ग) तँ त्यही बस्छस् । (पूर्ण भूत)

तँ त्यही बसेको थिइस् ।

घ) तिमीहरु गृहकार्य गर्छौं । (अभ्यस्त भूत)

तिमीहरु गृहकार्य गर्थ्यौं ।

ङ) तपाईं पोखरा जानुहुन्छ । (अज्ञात भूत)

तपाईं पोखरा जानुभएछ ।

च) उनीहरु बजार गएछन् । (सामान्य वर्तमान)

उनीहरु बजार जान्छन् ।

छ) तिमी सधैँ डुल्थ्यौ । (अपूर्ण वर्तमान)

तिमी सधैँ डुल्दै छौ ।

ज) नरेशले रुख ढाल्यो । (पूर्ण वर्तमान)

नरेशले रुख ढालेको छ ।

झ) उहाँहरु यहाँ आउनुभयो । (सामान्य भविष्यत)

उहाँहरु यहाँ आउनुहुनेछ ।

ञ) उनी गढा खेल्थिन् । (अपूर्ण भविष्यत)

उनी गढा खेल्दै हुनेछिन् ।

ट) सानी पाठ पढ्थिन् । (पूर्ण भविष्यत)

सानीले पाठ पढेकी हुनेछिन् ।

ठ) उनीहरु खेल खेल्छन् । (सम्भावनाअर्थ)

उनीहरु खेल खेल्न ।

ड) तिमीहरु बजार गर्थौ । (आज्ञार्थ)

तिमीहरु बजार जाओ ।

Follow us on:

ढ) तपाईं मिठाई खानुहोला । (अनुरोधार्थ)

तपाईं मिठाई खाइदिनुहोस् ।

ण) तँ फुटबल खेल्छस् । (इच्छार्थ)

तैले फुटबल खेलेस् ।

त) भाइहरु मेहनत गर्छन् । (प्रश्नार्थ)

भाइहरु मेहनत गर्छन् ?

थ) मैले पर्यटकहरु देखे । (कर्मवाच्य)

मद्वारा पर्यटकहरु देखिय ।

द) उनीहरु यतैतिर आऊन् । (भाववाच्य)

(उनीहरु)यतैतिर आइयोस् ।

ध) उनीहरुले घर बनाएका छन् ।(कर्मवाच्य)

उनीहरुद्वारा घर बनाइएको छ ।

न) तिमी कथाहरु पढौला । (प्रेरणार्थ)

शिक्षकले तिमिलाई कथाहरु पढाउनुहोला ।

प) ऊ घरमै बसोस् । (प्रेरणार्थ)

आमा उसलाई घरमै बसाउनुहोस् ।

फ) गुरुले तिमिलाई के के पढाउनु भएको छ ? (अप्रेरणार्थ)

तिमीले के के पढेका छौ ।

उक्ति

१. दिइएका कथनहरु प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष के हुन् छुट्याउनुहोस् :

क) प्रत्यक्ष कथन

ख) अप्रत्यक्ष कथन

ग) प्रत्यक्ष कथन

घ) अप्रत्यक्ष कथन

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha

ड) अप्रत्यक्ष कथन

च) प्रत्यक्ष कथन

२. दिइएका वाक्यहरूलाई अप्रत्यक्ष कथनमा बदल्नुहोस् :

क) समाजको अवस्था दयनीय छ भनी पूर्णमानले बतायो ।

ख) सन्तोषले गम्भीर हुँदै नेपालमा विकासको नयाँ परिभाषा चाहिएको छ, भन्यो ।

ग) परिभाषा बदल्दैमा समाजको समस्या समाधान हुँदोरहेनछ भनी सन्जीवले चिन्ता व्यक्त गर्‍यो ।

घ) उत्तर; समाज परिवर्तनका लागि आफू पनि खट्ने कुरा विमलाले उत्साहका साथ व्यक्त गरीन् ।

THE END

If you liked this note, then please do share it with your friends and please subscribe to our [YouTube Channel](#). Also, like and follow us on our [Facebook Page](#).

Class 11 Notes Collection

Now, it is easier to find notes of all chapters for English and Nepali subjects. Just click on the following button and you will get complete lists of chapters with links to notes. 😊

English

Nepali

Please email us at pdf-feedback@puspas.com.np if you have any suggestions or feedback.

Follow us on:

Puspa Shrestha

puspas.com.np

Puspa Shrestha